

Az illegális kábítószer-kereskedelemből származó jövedelmek befektetési (tisztára mosási) és egyéb felhasználási módozatai

Az illegális kábítószer-kereskedelem legfőbb haszonélvezőinek nettó bevételeiről a kívülálló, de a téma iránt érdeklődést mutató személyek legendákat mesélnek. Ezzel szemben az érintett, s ezáltal a pénzügyi viszonyaikra vonatkozó kérdések megválaszolása szempontjából leginkább illetékesek saját jól felfogott érdekük által vezéreltetve hallgatnak. Autentikus forrás híján tehát csak találgatásokba bocsátkozhatunk a bódultságot okozó porok forgalmazóinak összecszerű jövedelmét illetően. Némi támpontot jelenthet a szóban forgó téma útvesztőiben eligazodni kívánó szakemberek számára a Johnson elnök által 1967-ben kiküldött ún. "Crime comission" jelentése, amely a szervezett bűnözés évi jövedelmét 6-7 milliárd dollárra becsülte. Ugyanakkor 1968-ban a General Motors, Standard Oil, Ford, General Electric, Chrysler, IBM, Mobile Oil, Texaco, Gulf és a US. Steel, tehát a tíz legnagyobb amerikai cég együttes profitja 7,2 milliárd dollárra rúgott. Míg azonban a fent nevezett cégek összesen 2,5 millió embert foglalkoztattak, addig az FBI becslése szerint a szervezett bűnözésből származó bevételen – amelynek döntő hányadát az illegális kábítószer-kereskedelem szolgáltatta – maximum 6.000 ember osztozott.¹

Az imént ismertetett statisztika közzététele óta közel 25 esztendő telt el, s valószínűleg az akkor nyilvánosságra hozott adatok napjainkban némi módosítást követően tükröznék csak hűen a valóságos viszonyokat. Meggyőződésesem azonban, hogy ez a feltételezett korrekció a bevezetőmben implicite jelzett arányokon mit sem változtatna.

Jelen tanulmányom első részében arra teszek kísérletet, hogy felvázoljam az illegális kábítószer-kereskedlem irányítói által realizált extraprofit befektetési (tisztára mosási) praktikáit, míg írásom második felében a nem vezető beosztású személyek ("alkalmazottak") tevékenységének honorálási és a felmerülő egyéb költségek finanszírozási módozatait vizsgálom meg.

¹ A közölt adatokat Magyarországon R. Clark nyomán Bayer István "A kábítószer" című könyve 252. oldalán jelentette meg. (1989. Gondolat Kiadó).

1. Az illegális nyereségek befektetése (a pénzmosás művelete)

A kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó szervezetek perspektivikus létezésének elsődleges kritériuma a tiltott tevékenységből származó jövedelmek legalizálása. E stratégiai cél elérését hivatott szolgálni az ún. money-laundering (pénzmosás) művelete. A kifejezés mögött meghúzódó folyamat lényegi ismérveinek leírására vonatkozóan a nemzetközi szakirodalom többféle megfogalmazást ismer. A legelfogadottabbat az amerikaiak produkálták. E szerint pénzmosásról akkor beszélünk, "ha valaki eltitkolja jövedelmének létezését, illegális forrását vagy illegális felhasználási módját és különböző pénzügyi tranzakciók révén jövedelmének legális látszatát igyekszik kelteni."² A pénzmosás szinte mindig valamilyen üzleti befektetés arculatát ölti. A leginkább elterjedt formációk az alábbiak szerint rendszerezhetők:

Befektetések

1. További vállalkozásokba történő befektetés
 - a) legális gazdasági vállalkozásba történő investálás
 - b) illegális vállalkozásba történő befektetés
2. Egyéb befektetések
 - a) ingatlan-vásárlás
 - b) bankszámla nyitás
 - c) értéktárgyak és értékpapírok vásárlása

1/a Legális gazdasági vállalkozásokba történő befektetés

A kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó "üzletemberek" jövedelmük túlnyomó hányadát előszeretettel — a több lábon állás taktikájának elvét szem előtt tartva — a legális gazdasági vállalkozások szférájába investálják. A bejelentett vállalkozás azért különösen népszerű, mert — túl azon, hogy újabb jövedelemforrást biztosít a befektető számára — ideális felvevő piaca a más bűncselekményekből származó áruknak, s majdnem tökéletes eszköze a pénzmosásnak is. Az alábbi, talán kissé terjedelmesnek tűnő, de kizárólag csak a mindennapi életben leginkább előforduló vállalkozási típusok figyelembevételével készült felsorolással kívánom megfelelő módon demonstrálni a kábítószer-kereskedelemből származó bevételek sokoldalú legális felhasználási lehetőségeit.

² "Money laundering is the process by which one conceals the existence, illegal source, or illegal application of income and then disguises that income to make it appear legitimate." Interim Report to the President "The cash connection — Organised Crime, Financial Institutions, and Money Laundering" Washington, 1986. page 14.

aa) A szórakoztató ipar területén működő vállalkozások

- bárók,
- bordélyházak,
- kávéházak,
- diszkók,
- sport-centrumok, fitness-stúdiók,
- éttermek,
- férfi clubok,
- koncertügynökségek,
- masszázs-szalonok,
- peep-show-k,
- játékkaszinók,
- videókazetta kölcsönzők.

bb) gépjárművekkel kapcsolatos vállalkozások

- autógumi kereskedések,
- autókölcsönzők,
- autószalonok,
- használt autó kereskedések,
- autójavító műhelyek,
- autóalkatrész kereskedések,
- benzinkutak.

cc) Közvetítéssel foglalkozó ügynökségek

- ingatlan ügynökségek,
- export-import ügynökségek,
- hitelezéssel foglalkozó ügynökségek,
- biztosítási ügynökségek,
- általános (speciális megnevezés nélküli) közvetítő ügynökségek.

dd) Kiskereskedelem területén működő vállalkozások

- régiség kereskedések,
- computer szaküzletek,
- fotó szaküzletek,
- ékszer kereskedések,
- élelmiszer üzletek,
- butikok
- szőrme üzletek,
- arany-ékszer-gyémánt kereskedések,
- cipő kereskedések,
- használt cikk kereskedések,
- szórakoztató elektronika árusításával foglalkozó szaküzletek,
- fegyverkereskedések.

ee) Szolgáltató ipar területén működő vállalkozások

- automaták forgalmazásával, beszerelésével foglalkozó vállalkozások,
- pénzváltó helyek működtetése,
- filmnyomással foglalkozó vállalkozások,
- személy- és teherszállítással foglalkozó vállalkozások,

– tetoválást végző stúdiók.
ff) Egyéb vállalkozások

- építési vállalkozások,
- ócskavas kereskedések,
- verseny-isztállók menedzselésével foglalkozó vállalkozás.

A fenti listával kapcsolatosan általában elmondható, hogy az éjszakai élet területén működő vállalkozások a befektetések mérlegelésekor egyértelműen előnyt élveznek a más profilú gazdasági formációkkal szemben. Tény továbbá az is, hogy a szervezett bűnözésnek – így az illegális kábítószer-kereskedelemnek is – szüksége van a legális üzletágak tevékenységére ahhoz, hogy teljes mértékben kibontakozhassék.

1/b Illegális vállalkozásokba történő befektetés

Az illegális drogkereskedelemből befolyó pénzösszegek tipikus felhasználási formája az újabb illegális vállalkozásokba történő invesztálás. Tapasztalataim szerint különösen az alább felsorolandó területek preferáltak:

- aa) kábítószer-kereskedelem (reinvestálás)
- bb) illegális fegyverkereskedelem
- cc) hamis pénz előállítás és forgalomba hozatala
- dd) emberkereskedelem
- ee) emberi szervekkel történő illegális kereskedelem
- ff) nemzetközi egyezmények által védetté nyilvánított állatokkal történő illegális kereskedelem.

Az említett befektetési lehetőségek közül a legvonzóbbnak – újabb nagy volumenű kábítószer-ügyletek közbeiktatásával – az illegális fegyverkereskedelem minősül, mivel az ezen a területen tevékenykedő személyek rövid időn belül extraprofitot realizálhatnak.

2. Egyéb lehetőségek

2/a Ingatlan vásárlás

A tőkebefektetések mögött az esetek többségében a jövőről való gondoskodás gondolata húzódik meg. Az illegális kábítószer-kereskedelem irányítói körében különösen népszerű ingatlanba fektetni a pénzt. A vételt minden esetben olyan stróman bonyolítja le, aki az invesztáló személy szűk rokonságához vagy baráti köréhez tartozik. A tényleges tulajdoni viszonyokat a rendőrség gyakran ismeri, de bizonyítani csak kivételes esetekben tudja. A pénzmosási szándékon kívül az ingatlan vásárlását különböző okok motiválhatják:

- aa) A befektető saját szükségletének kielégítésére invesztál olyan ingatlanba, amely ezt követően a státusz szimbólum szerepét is képes betölteni.

bb) Az ingatlan, tényleges tulajdonosa a vásárlást nyereségnövelés céljából eszközli (hausse-re spekulál), illetve a megszerzett objektum hasznosításával további nyereséget szeretne realizálni (pl. nyaralók és hotelek építtetésével és működtetésével).

2/b Az illegális jövedelmek bankszámlán történő elhelyezése

Az illegális nyereségek elhelyezése különösen azon országok bankjaiban szokásos, amelyekben nem firtatják a pénz eredetét (pl. egyes arab országokban). Ugyanakkor a politikai és a gazdasági helyzet stabilitása miatt szép számmal nyitnak bankszámlát pénzmosás céljából nyugat-európai – leginkább svájci – pénzintézetekben, ahol ugyan előírás a pénz eredetének vizsgálata, de ettől a formságtól megfelelő ellenszolgáltatás fejében számos vezető beosztású korrump alkalmazott eltekint. A pénz tisztára mosására kifejlesztett variációk közül leginkább az alábbi kettőt alkalmazzák:

A/ ba., Első számú variáció

A pénztulajdonos megbízásából különböző személyek (strómanok) a saját nevükön bankszámlát nyitnak az utasításokban szereplő összegek erejéig. A pénzt a befizetéseket követően elektromos úton egy külföldi bankba utaltatják át, s ennek megtörténtéről az érintett két bank igazolást állít ki. Ez a dokumentum később azon csekkek fedezetéül szolgál, amelyeket – általában a számlákon szereplő teljes összegek erejéig – a strómanok különböző fiktív tevékenységek ellentételezéseként a tényleges, háttérben álló pénztulajdonos nevére állítanak ki. Így a kör bezárul, hiszen a tulajdonos a csekkek fedezetének banki ellenőrzését követően elvileg a világ bármely pénzintézeténél felveheti az időközben tisztára mosott pénzt.

bb) Második számú variáció

A strómanok által a bankban elhelyezett pénzt közvetítő pénzintézet segítségével egy harmadik ország bankjába utalják át. A pénzt kezelő banktól a számlatulajdonos garanciát kap arra nézve, hogy a világ bármely pénzintézeténél köcsönt vehet fel a számláján elhelyezett pénzösszeg erejéig. A gyakorlatban ez a következőképpen történik (példa a második számú variációra):

első lépés: A kábítószerek-kereskedelemből származó bevételt a szervezet által megbízott személy egy luxemburgi banknál megnyitott számlára befizeti.

második lépés: A pénzbefizetés tényéről a bank alkalmazottai bizonylatot állítanak ki, majd a számlatulajdonos megbízásából a pénzt átutalják egy londoni pénzintézetbe.

harmadik lépés: Az említett befizetési bizonylat egy olyan köcsön biztosítékául szolgál, amelyet a Bahama-szigeteken, Nassau egyik bankjában vesznek fel.

negyedik lépés: A kölcsönvett pénzt azonnal egy egyesült államokbeli bankszámlára utalják át.

ötödik lépés: Az Egyesült Államokból az illegális kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó szervezet panama állambeli számlájára utalják át a különböző banki pénzügyi tranzakciók révén időközben "megtisztult" és nehezen nyomon követhető pénzösszeget.

A fentiekben vázolt pénzügyi manőver sikerének alapvető kritériuma az, hogy az átutalási láncolat szakadjon meg valamely ország számlát vezető pénzügyintézetében (pl. készpénz kifizetése miatt), vagy pedig a banki, üzleti vagy foglalkozási titok megtartása képezzen átjárhatatlan akadályt az illegális pénznek nyomon követésére vállalkozó bünydöző apparátus útjában. Kétségtelen, hogy a jelzett titoktartási kötelezettség alól bűncselekmény alapos gyanúja esetén az inkriminált bankszámla zárolásához is jogalapot szolgáltató bírói döntés adhat ugyan felmentést, de az igazságügyi szervezet időigényes eljárása lehetőséget biztosít a kábítószer-kereskedelemben érdekelt személyek számára a már tisztuló pénz "megszöktetésére".

2/c Értéktárgyak, értékpapírok vásárlása

Az illegális kábítószer-kereskedelem legfőbb haszonélvezői nyereségük jelentékeny hányadát árfolyan növekedésre spekulálva értékpapírokban, illetve értéktárgyakba fektetik be, és az értékesítés szempontjából kedvező időpont bekövetkeztéig azokat — a banktitok jótékony védő hatását kihasználva — bérlet bankszéfekben helyezik el.

B/ Az illegális kábítószer-kereskedelem segítőinek ("alkalmazottainak") bérezése

Az illegális vállalkozások területén a bevételeket kaszírozó személyeknek — hasonlóan a legális szférához — kézzel fogható módon kell értékelniük az üzletmenet rentábilis fenntartásában közreműködő szakemberek tevékenységét. Jóllehet a bérezés formáját és mértékét már csak önvédelmi megfontolásokból sem rögzítik írásos formában, mégis ezek szokásjogi alapon egy adott szervezeten belül közismertek. Tapasztalataim szerint a bérezés formájára nézve az alábbi lehetőségek léteznek:

- jutalékos rendszer,
- részesedés a nyereség előre meghatározott hánadából,
- forgalom utáni részesedés,
- fix összegű kifizetés,
- természetbeni juttatás.

Megjegyezni kívánom, hogy a viszonylag ritkábban alkalmazott fix fizetés előnyeit azok a személyek élvezik, akik bejelentett (legális) üzleti tevékenységet menedzselnek, mint például a lokálfőnökök, akik nem ritkán a stróman funkcióját is betöltik. Az illegális kábítószer-kereskedelemben közreműködő személyek részesedésének mértékét a következő főbb szempontok figyelembe vételével számolják ki:

- az adott ügylet nyeresége,
- a tevékenység neme,
- a szervezetben betöltött pozíció,
- a vállalt kockázat mértéke.

Az elvégzett munkát az esetek többségében csak azt követően honorálják, ha a konkrét ügyletből a pénz az irányító személyek számára befolyik. A fizetés utólagos megtagadása nem szokásos, mivel ez a magatartás a precíz munkavégzés és az újabb feladatokkal történő megbízás lehetőségét veszélyeztető gyanakvás és bizonytalanság légkörét teremtené meg a szervezetben belül s minden bizonnyal azon kívül is. Az anyagi természetű elszámolások terén általános érvényű íratlan szabály, hogy a járandóságok kifizetése — a természetben történő juttatás esetét leszámítva — mindig készpénzzel, számlák, bizonylatok kiállítása nélkül történik.

C/ Egyéb kiadások

A magasabb pozíciót betöltő személyek a képződő nyereség egy részét a munkájuk során felmerülő egyéb költségek fedezésére fordítják, így például megvesztegetésekre, politikusok menedzselésére és az e "szakterületen" tevékenykedők számára oly nélkülözhetetlen reprezentációra. További jelentős kiadásokat tételez fel a gyakran külsőségekben is megnyilvánuló luxuséletvitel folytatása, amely a személyes biztonságra törekvés elvének szinte kényszerű következménye: alapszabály ugyanis, hogy a rendelkezésre álló pénz azon részét, amelyet nem tudnak legalizálni, lehetőleg az adóhatóságot és a rendőrséget orientáló nyomok nélkül kell eltüntetni, felélni.

A következő táblázat még egyszer összefoglalóan és áttekinthetően ábrázolja az illegális kábítószer-kereskedelemből származó nyereségek befektetési-felhasználási módzatait.

Az illegális kábítószer-kereskedelemből származó nyereség felhasználása

Illegális nyereség

További üzletekbe tör-
ténő investálás

Egyéb befektetések

alkalmazottak
bérezése

a felmerülő
költségek
fedezése

fogyasztás

Pénzmosás közbeiktatása

Pénzmosás közbeiktatása

legális átfedési illegális
üzletek terület üzletek

ingatlan bankszámla ért.tárgyak
ért.papírok

TIBOR CSISZÁR

DIE EINLAGEN (WEISSWASCHEN) UND ANDERE BENÜTZUNGSMÖGLICHKEITEN DER AUS DEM ILLEGALEN RAUSCHGIFTHANDELS STAMMENDEN EINKOMMEN

(Zusammenfassung)

Die organisierte Kriminalität und deren schwerste Erscheinungsform der illegalen Rauschgifthandel kam auch in Ungarn immer mehr in den Vordergrund. Dies alles benötigt im Titel genannte Theme sehr gründlich und umfangreich zu untersuchen.

Der Verfasser demonstriert nach einer kurzen historischen Einleitung diesbezügliche Geschehnisse unserer Zeit. Darin gibt er verschiedene Felder der "Weisswaschen" der illegalen Gewinnen bekannt. Unter "Weisswaschen" im Sinne dieser Untersuchung ist das Umwandeln von illegal erlangten Gewinnen in (scheinbar) rechtmässige Gewinne zu verstehen, wobei mit gezielten Verschleierungspraktiken eine Aufdeckung der Herkunft der Vermögenswerte verhindert oder erschwert werden soll. Tibor Csíszár widmet eine besondere Aufmerksamkeit der Einlagungsmöglichkeiten auf den Bankkonto. In seiner wissenschaftlichen Arbeit beschäftigt er sich auch mit den Gehaltsformen der "Mitarbeiter" des illegalen Rauschgifthandels.